

VỀ MỘT SỐ HOẠT ĐỘNG ĐỐI NGOẠI CỦA GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM HIỆN NAY

TRẦN VĂN BẰNG^(*)

Ngay từ ngày mới hợp nhất các tổ chức, hệ phái thành Giáo hội Phật giáo Việt Nam năm 1981, Giáo hội đã thông qua Hiến chương với 11 Chương và 48 Điều, trong đó dành Chương 3 để nêu mục đích của công tác đối ngoại tôn giáo: “Điều 4: Mục đích của Giáo hội Phật giáo Việt Nam là điều hòa hợp nhất các hệ phái Phật giáo Việt Nam cả nước để hộ trì hoàng dương Phật pháp tham gia xây dựng bảo vệ Tổ quốc, phục vụ dân tộc, góp phần xây dựng hòa bình, an lạc trên thế giới; Điều 5: Giáo hội Phật giáo Việt Nam hoạt động theo đúng luật Phật chế và trong khuôn khổ pháp luật. Giáo hội Phật giáo Việt Nam là người đại diện chính thức của Phật giáo Việt Nam trong mọi quan hệ đối ngoại và quốc tế⁽¹⁾. Như vậy, công tác đối ngoại tôn giáo đã được xác định là một trong những hoạt động có vị trí và vai trò quan trọng có tính chiến lược của Giáo hội Phật giáo Việt Nam và được quy định ngay trong Hiến chương từ ngày đầu thống nhất.

Bài viết này bước đầu tìm hiểu những hoạt động đối ngoại của Giáo hội Phật giáo Việt Nam những năm gần đây.

Đối ngoại tôn giáo ở đây được hiểu là toàn bộ các hoạt động giao lưu, ngoại

giao, hiệp thông và đối thoại giữa Giáo hội Phật giáo Việt Nam với Phật giáo các nước trên thế giới. Hoạt động này còn được mở rộng sang cả các tôn giáo khác ở trong và ngoài nước, đáp ứng yêu cầu của xu thế hội nhập toàn diện có tính toàn cầu, đặc biệt là vấn đề liên tôn giáo hiện nay.

Đối với Phật giáo thế giới

Nói đến công tác đối ngoại tôn giáo của Giáo hội Phật giáo Việt Nam trên phương diện quốc tế trong những năm gần đây, trước hết phải kể tới các quan hệ với những nước Phật giáo trong khu vực Châu Á, trong đó đáng chú ý là Ấn Độ, Trung Quốc và các nước thuộc khu vực Đông Nam Á. Với Ấn Độ, mối quan hệ này đã có chiều sâu và bắt nguồn từ cả một quá trình trước đó. Nhìn lại lịch sử, ngay từ những năm giữa thế kỉ XX, Phật giáo Việt Nam bắt đầu có những quan hệ chính thức, quan phương với Phật giáo Ấn Độ. Chính phủ Việt Nam đã có động thái ủng hộ và chấp nhận cử đại diện Phật giáo Việt Nam sang giao lưu, hợp tác và học tập tại Ấn Độ. Lịch trình đầu tiên là việc Nhà nước

*. ThS., Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương.

1. Giáo hội Phật giáo Việt Nam. *Hiến chương Giáo hội Phật giáo Việt Nam*, Hà Nội, 1981.

tạo điều kiện cho phái đoàn Phật giáo Việt Nam sang thăm hữu nghị chính thức tổ chức Phật giáo Ấn Độ và Thượng tọa Tố Liên, Phó hội trưởng Hội Việt Nam Phật giáo được xưng vào Phái đoàn này đại diện Phật giáo Việt Nam để đàm đạo với ngoại quốc⁽²⁾.

Như vậy, ngay từ giai đoạn đó, Thượng tọa Tố Liên đã là một trong những vị sư đầu tiên với tư cách là trưởng phái đoàn mở đường cho Phật giáo Việt Nam sang đối thoại, quan hệ giao lưu với Phật giáo Ấn Độ sau này. Nội dung hoạt động của phái đoàn không nằm ngoài vấn đề đối ngoại, giao lưu, học hỏi và trao đổi kinh sách góp phần củng cố đạo pháp cho Phật giáo trong nước, tăng cường sức mạnh đoàn kết dân tộc trên nền tảng tư tưởng, giáo lý căn bản của Phật giáo Việt Nam. Trong chuyến đi ấy, Thượng tọa Tố Liên đã trao tặng đại diện Phật giáo Ấn Độ nhiều ấn tống kinh sách bằng tiếng Việt, do chính các cao tăng Việt Nam chú giải, Hội Việt Nam Phật Giáo xuất bản. Ngài nói: “Hội Việt Nam Phật giáo kính biếu Chính phủ Quý quốc một hòm kinh Phật và một hòm để kính biếu Hội Nghiên cứu Phật học cùng ở Quý quốc, dám mong giúp chúng tôi được thân đến nơi để chuyển giao”⁽³⁾. Thượng tọa cũng bày tỏ nguyện vọng mua các kinh sách và một số ấn phẩm khác do chính Phật giáo Ấn Độ xuất bản, kèm theo một số yêu cầu giúp đỡ. Ngài nói: “...thỉnh hoặc mua các kinh sách Phật do Quý quốc xuất bản, hoặc nơi nào có, xin mách bảo cho chúng tôi thỉnh; giúp cho mua những tranh ảnh về lịch sử, mỹ thuật Phật giáo ở Quý quốc; chúng tôi được chụp ảnh các Tôn Tượng

và các pháp bảo ở Chùa Hội quán đây và các nơi Phật tích; chúng tôi được biết Quý hội có những cuốn phim về Phật giáo, nếu có thể được, xin mua giúp...; giúp chúng tôi đến New Delhi là Thủ đô mới của Quý quốc để viếng thăm các Phật tử ở đó và cho được gặp Bác sĩ Prasad là Tổng thống của Quý quốc để sẽ dâng biếu lên Ngài hòm kinh Phật”⁽⁴⁾. Như vậy, ngay từ những năm 1950, khi nước nhà và giới tu sĩ Phật giáo còn gặp nhiều khó khăn bởi chiến tranh, kinh tế... vấn đề đối ngoại và hợp tác quốc tế của Phật giáo Việt Nam đã được chú trọng, nhìn nhận với tầm chiến lược. Nối tiếp truyền thống đó, những năm gần đây, hoạt động đối ngoại giữa Giáo hội Phật giáo Việt Nam với Phật giáo Ấn Độ càng trở nên mạnh mẽ thông qua các chuyến thăm, hội nghị, hội thảo lớn. Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã tổ chức chuyến viếng thăm chính thức Giáo hội Phật giáo Ấn Độ từ ngày 06 đến ngày 09 tháng 4 năm 2010 nhằm thắt chặt mối quan hệ hợp tác giữa đạo Phật hai nước; Tiếp đó, đoàn đã qua thăm Giáo hội Phật giáo Myanmar. Thành viên đoàn bao gồm chư tôn giáo phẩm Hội đồng Chứng Minh, Hội đồng Trị sự Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam, đại diện các ban ngành, ban trị sự các tỉnh thành hội Phật giáo, cư sĩ, đạo hữu⁽⁵⁾. Ngày 2 tháng 6 năm 2010, phái đoàn Kim Cang thừa Phật

2. Theo Kí sự “Phái đoàn Phật giáo Việt Nam đi Ấn Độ”, <http://www.phatviet.com/pgvn/kysu>

3. Theo Kí sự “Phái đoàn Phật giáo Việt Nam đi Ấn Độ”, Tlđđ.

4. Theo Kí sự “Phái đoàn Phật giáo Việt Nam đi Ấn Độ”, Tlđđ.

5. Theo: <http://www.phatgiaovietnam.vn/tintuc/trongnuoc/72D258.aspx>

giáo Ấn Độ gồm 8 thành viên do Hòa thượng Dhakpa Tulku Rinpoche, nguyên Tu viện trưởng Tu viện Sera-Mey Ấn Độ làm trưởng đoàn đến thăm hữu nghị Hội đồng Trị sự Giáo hội Trung ương Phật giáo Việt Nam và nhiều tỉnh thành trong cả nước như các ban Trị sự Phật giáo thành phố Hồ Chí Minh, tỉnh Bình Dương, tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu, thành phố Huế, Thủ đô Hà Nội và tỉnh Bắc Ninh. Tiếp sau đó, từ ngày 06 đến ngày 07 tháng 4 năm 2011, tại Hà Nội, Hội thảo liên kết Phật giáo giữa Ấn Độ và Việt Nam đã được long trọng tổ chức. Ngoài nước chủ nhà Việt Nam và đối tác Ấn Độ, còn có sự tham gia của 4 nước là Campuchia, Trung Quốc, Sri Lanka, Thái Lan. Chủ đề hội thảo là “Sự giao thoa văn hóa giữa Ấn Độ và Việt Nam dựa trên Lịch sử, Nghệ thuật, Văn học và Triết học Phật giáo”⁽⁶⁾. Gần đây nhất, ngày 04 tháng 8 năm 2011, tại Văn phòng II Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Hòa thượng Lobzan Lama, Tổng Thư ký Hội nghị Phật giáo thế giới 2011 và Ngài Tổng lãnh sự Ấn Độ tại thành phố Hồ Chí Minh đã đến thăm Giáo hội Phật giáo Việt Nam tại Văn phòng II Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam và Thiền viện Quảng Đức⁽⁷⁾, v.v...

Những hoạt động đối ngoại đó với Phật giáo Ấn Độ được coi là những dấu mốc tiêu biểu phản ánh những bước tiến tích cực trong quan hệ lâu dài, chiều sâu giữa Phật giáo hai nước Việt Nam - Ấn Độ, đặc biệt là những hoạt động diễn ra những năm gần đây. Hoạt động này còn thể hiện sự nhất quán và quan hệ chiến lược song phương giữa Chính phủ Việt

Nam và Chính phủ Ấn Độ trên nhiều phương diện hiện nay.

Với Trung Quốc, cũng như Ấn Độ, Phật giáo Việt Nam đã có những mối liên hệ, quan hệ không chỉ trên phương diện truyền giáo, trao đổi học thuật và ấn tống kinh sách, mà còn nhiều hoạt động thúc đẩy phát triển ngoại giao giữa hai bên trong từng giai đoạn lịch sử cụ thể. Hơn nữa, cùng với quá trình du nhập Phật giáo vào Việt Nam, Nho giáo cũng đã có những bước phát triển song hành tương đối mạnh mẽ. Có thể nói, Phật giáo và Nho giáo vào Việt Nam được coi là hai hệ tư tưởng chủ lưu, thay thế nhau trong nhiều giai đoạn lịch sử. Hơn nữa, trong suốt chiều dài lịch sử nước nhà, văn tự được sử dụng theo hệ Hán - Nôm, mà các ấn phẩm kinh sách phần lớn được dịch và truyền bá bằng loại hình chữ viết này. Thêm vào đó, các danh tăng ở Việt Nam là những người rất giỏi Nho học, do đó, vấn đề tu tập, giao lưu, hợp tác với Trung Quốc là quan hệ chiều sâu không chỉ xuất hiện trong lịch sử mà còn phát triển mạnh mẽ trong hiện tại. Những năm gần đây, hoạt động ngoại giao của Giáo hội Phật giáo Việt Nam với Phật giáo Trung Quốc thể hiện trên hai phương diện: trao đổi học thuật, trong đó có đào tạo tăng tài và các hoạt động dưới dạng những chuyến thăm, giao lưu. Tiêu biểu, nhận lời mời của Giáo hội Phật giáo Việt Nam, từ ngày 06 đến ngày 10 tháng 6 năm 2006, đoàn Hiệp

6. Theo <http://www.hamlong.org>, cập nhật ngày 15/11/2011

7. http://giaodienonline.com/noidung_detail.php?newsid=5995

hội Phật giáo Trung Quốc do Hòa thượng Thích Thánh Huy, Phó Chủ tịch thường trực Hiệp hội dẫn đầu đã thăm Giáo hội Phật giáo Việt Nam⁽⁸⁾. Đại diện Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Hòa thượng Thích Thanh Tứ, Phó Chủ tịch thường trực Hội đồng Trị sự Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã tiếp đoàn Hiệp hội Phật giáo Trung Quốc. Trong chuyến thăm này, Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã giới thiệu với đoàn các hoạt động Phật sự của Giáo hội Phật giáo Việt Nam. Hòa thượng Thích Thanh Tứ đã hoan nghênh và đánh giá cao chuyến thăm và làm việc của đoàn đồng thời khẳng định chuyến thăm đã góp phần tăng cường tình hữu nghị, hợp tác giữa Hiệp hội Phật giáo Trung Quốc và Giáo hội Phật giáo Việt Nam.

Với các nước Phật giáo Đông Nam Á như Lào, Campuchia, Myanmar, Thái Lan, và các quốc gia và vùng lãnh thổ Châu Á khác như Triều Tiên, Mông Cổ, Sri Lanka, Nhật Bản, Đài Loan, Giáo hội Phật giáo Việt Nam cũng có những hoạt động ngoại giao tương tự như vậy. Nhìn một cách đại thể, “Giáo hội đã liên kết thân hữu với các nước Phật giáo Lào, Campuchia, Myanmar, Thái Lan, Triều Tiên, Mông Cổ, Sri Lanka, Ấn Độ, Nhật Bản, Pháp, Trung Quốc, Đài Loan và một số nước Châu Âu, Tây Âu, v.v...”. Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã “tham dự 66 cuộc hội nghị Quốc tế tại Mông Cổ, Liên bang Nga, Séc, Ấn Độ, Lào, Campuchia, Thái Lan, Trung Quốc, Malaysia, Indonesia, Hoa Kỳ, Nhật Bản, Pháp, Italia, Canada, Sri Lanka, Hà Lan, Đài Loan, Hàn Quốc, v.v... với các chủ đề về văn hóa, đạo đức,

giáo dục Phật giáo, môi trường, hiệu ứng nhà kính, biến đổi khí hậu, vũ khí hạt nhân, v.v... Tham dự 06 lần Đại lễ Phật đản Liên Hiệp Quốc tại Thái Lan, 02 Đại lễ Phật đản Liên Hiệp Quốc tại New York; Tiếp đón hàng trăm phái đoàn Phật giáo Quốc tế, các tổ chức Phật giáo Quốc tế, phái đoàn đại sứ quán các nước, tiếp đón phái đoàn Vua sãi Tép Vong, Bộ trưởng Bộ Nghi lễ Tôn giáo Chính phủ Hoàng gia Campuchia, phái đoàn Ủy ban Trung ương Mặt trận Lào xây dựng đất nước, phái đoàn tổ chức Hội nghị Thượng đỉnh Phật giáo Thế giới (Nhật Bản), phái đoàn Hội quán Đạo đức Phật giáo Nhật Bản, phái đoàn Pakistan, phái đoàn Phật giáo Ấn Độ (Kim Cang Thừa), phái đoàn Phật giáo Trung Quốc, Đài Loan, Thái Lan, phái đoàn Viện Nghiên cứu Tôn giáo Toàn cầu Hoa Kỳ, phái đoàn Nữ giới Hội Sakyadhita⁽⁹⁾, v.v... Thành quả này đã chứng minh phần nào nỗ lực và vai trò tích cực của Giáo hội Phật giáo Việt Nam trong hoạt động đối ngoại, giao lưu và hợp tác quốc tế những năm gần đây.

Đối với tôn giáo khác trong nước - Trường hợp Công giáo

Trong quá trình thực hiện Phật sự, bên cạnh các quan hệ liên quan khi tham gia vào công tác cứu trợ, từ thiện xã hội, bảo vệ môi trường và một số hoạt động khác như giáo dục, y tế, v.v... Giáo hội

8. Thông tin này tham khảo từ <http://hanoimoi.com.vn/forumdetail/Chinh-tri/49484/272oan-hi7879p-h7897i-ph7853t-giao-trung-qu7889c-th259m-vi7879t-nam.htm>

9. Giáo hội Phật giáo Việt Nam. *Báo cáo kết quả thành tựu Phật sự 30 năm thành lập, phát triển và đồng hành cùng dân tộc của Giáo hội Phật giáo Việt Nam.*

Phật giáo Việt Nam đã có những mối liên hệ và đối ngoại với nhiều tổ chức tôn giáo khác ở trong và ngoài nước. Ở đây xin được đề cập tập trung vào hoạt động đối ngoại của Giáo hội Phật giáo Việt Nam với các tổ chức, đoàn thể của Giáo hội Công giáo Việt Nam.

Những thập niên gần đây, Giáo hội Phật giáo Việt Nam và Giáo hội Công giáo Việt Nam đã xây dựng được mối quan hệ gắn kết với nhau trên nhiều phương diện, thể hiện qua các cuộc viếng thăm, giao lưu, học hỏi, kịp thời thăm hỏi nhau trong các sự kiện, nghi lễ lớn của hai Giáo hội như lễ Giáng sinh, lễ Phật Đản. Giáo hội và các đoàn thể trực thuộc của Giáo hội hai bên đã có những hoạt động đối ngoại, quan tâm thăm hỏi lẫn nhau. Các dịp lễ Giáng sinh của người Công giáo, tổ chức của Phật giáo ở nhiều địa phương đã dành thời gian đến thăm hỏi và chúc mừng. Theo nghiên cứu bước đầu, chỉ tính riêng từ năm 2008 đến nay, Giáo hội Phật giáo Việt Nam và các tổ chức trực thuộc đã có khoảng 10 hoạt động dưới hình thức thăm viếng và hội thảo với mục đích giao lưu, trao đổi và học hỏi tích cực⁽¹⁰⁾. Một trong số hoạt động tiêu biểu cụ thể là ngày 23 tháng 12 năm 2010, Hòa thượng Thích Đức Thanh, Ủy viên Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Phó trưởng Ban trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam tỉnh Thừa Thiên - Huế cùng với phái đoàn do ông Lê Bá Trình, Phó Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, ông Trần Phùng, Ủy viên Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Ủy viên Thường vụ Tỉnh ủy, Chủ

tịch Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam tỉnh Thừa Thiên - Huế đến thăm và chúc mừng Tòa Tổng giám mục Huế nhân dịp lễ Thiên Chúa Giáng sinh năm 2010⁽¹¹⁾. Trước đó, ngày 24 tháng 12 năm 2008, Hòa thượng Thích Pháp Chiếu, Trưởng Ban Trị sự, Thượng tọa Thích Thanh Tân, Phó trưởng Ban cùng chư tôn đức trong thường trực Ban Trị sự Phật giáo tỉnh Lâm Đồng đã đến Tòa Tổng giám mục Đà Lạt tặng hoa chúc mừng nhân dịp lễ Giáng sinh 2008⁽¹²⁾. Thay mặt Ban Trị sự, các hòa thượng đại diện đã thân tình thăm hỏi, chúc mừng sức khỏe đến Giám mục, các linh mục, nữ tu cùng toàn thể bà con giáo dân nhân mùa Giáng sinh an lành, hạnh phúc, luôn sống phúc âm giữa lòng dân tộc. Về phía Giáo hội Công giáo, thay mặt Tòa Tổng giám mục và bà con giáo dân, Giám mục Phêrô Nguyễn Văn Nhơn, Chủ tịch Hội đồng Giám mục Việt Nam, Giám mục Giáo phận Đà Lạt cũng ân cần ghi nhận những tình cảm thân thiết, sự đoàn kết sâu sắc từ lâu nay mà Ban Trị sự cũng như Tăng Ni Phật tử tỉnh nhà dành cho bà con Công giáo⁽¹³⁾.

Hoạt động đối ngoại tôn giáo của Giáo hội Phật giáo Việt Nam không chỉ giới hạn thông qua những cuộc thăm hỏi có tính chất quan phương mà còn mở rộng phạm vi hoạt động có tính chất xã hội khác, trong đó có phạm vi tu giới, tạo điều kiện cho tu giới trẻ phát triển mối

10. Khảo sát tin tức hoạt động của Giáo hội tại các Website của Giáo hội Phật giáo Việt Nam và Công giáo ở Trung ương và một số website địa phương.

11. <http://matranthuathienhue.vn>

12. <http://www.phattuivietnam.net>

13. <http://www.phattuivietnam.net>

quan hệ tu nghiệp của mình. Một thí dụ điển hình là các nữ tu Công giáo và Ni giới Phật giáo cũng đã có những chuyến viếng thăm, giao lưu và học hỏi lẫn nhau. Gần đây nhất, ngày 18 tháng 4 năm 2011, hai sư cô sinh viên năm thứ tư của Học viện Phật giáo Việt Nam tại thành phố Hồ Chí Minh đã đến chia sẻ kinh nghiệm sống đời tu với 45 nữ tu thuộc Học viện Liên tỉnh dòng Thánh Phaolô tại số 04 Tôn Đức Thắng, quận I, thành phố Hồ Chí Minh⁽¹⁴⁾. Sư cô Thích Nữ Diệu Bảo và Thích Nữ Diệu Hiền đã lần lượt đề cập đến quá trình đào tạo ni giới Việt Nam xưa và nay, đồng thời chia sẻ trải nghiệm tu tập của bản thân mình một cách cởi mở và chân thành. Hai sư cô đã thu hút sự chú ý cũng như gợi lên mối đồng cảm nơi các nữ tu sinh viên năm thứ hai Thần học của dòng Thánh Phaolô thành Chartres trong lần hội ngộ đầu tiên này.

Để học hỏi và chia sẻ kinh nghiệm, khi đối thoại giữa nữ tu Công giáo và Phật giáo, hai ni sư đạo Phật cũng nêu ra những thắc mắc về đời sống tu trì của

các nữ tu Công giáo và đã được các sinh viên giải đáp. Các sinh viên nữ tu còn thuyết trình cho nhau về đạo Phật và được xem video về khóa tu dành cho giới trẻ Phật tử tại nhiều ngôi chùa; nêu lên những thuận lợi, khó khăn trong quá trình tu tập. Chắc chắn những cuộc trao đổi như vậy đã mang lại nhiều cảm nhận cũng như những hiểu biết thực tế và sâu xa hơn.

Như vậy, hoạt động đối ngoại của Giáo hội Phật giáo với các tôn giáo trong nước qua phân tích trường hợp quan hệ giữa Phật giáo và Công giáo Việt Nam những năm gần đây cho thấy, các hoạt động đối ngoại của Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã và đang được đẩy mạnh. Sự mở rộng hợp tác tôn giáo của Giáo hội Phật giáo Việt Nam được mở rộng trên nhiều bình diện, góp phần tạo dựng và gắn kết khối đại đoàn kết dân tộc./.

14. Thông tin này tham khảo từ <http://tgpsaigon.net/baiviet-tintuc/20110425/10068>